

KRITIČNO MIŠLJENJE IN ARGUMENT

Argument in pokazatelj argumentiranja

"**Argument** je sestav, v katerem je določena trditev na razumen način podprta z razlogi za njeno sprejetje. V argumentu razlogi utemeljujejo (podpirajo, upravičujejo, dokazujejo, demonstrirajo) sklep, ta podpora pa racionalno osebo prepričuje v sprejetje sklepa." (po Šuster, D. (1998) *Moč argumenta*, str. 23)

"**Argument** (dokaz) v logiki je niz stavkov, ki ga sestavljajo premise in sklep (pogosto tudi vmesne vrstice, podsklepi; z argumentom se dokazuje upravičenost sklepanja, tj. da premise "podpirajo" sklep." (po Uršič&Markič (2003) *Osnove logike*, str. 9)

Da bi dospeli do logične oblike argumenta, si moramo najprej odgovoriti na naslednja vprašanja. Kaj je končni **sklep** argumenta oziroma kaj je nekdo v tem argumentu želel zatrdati? Kaj so **premise** (in kaj predpostavke argumenta), ki naj bi podpirale zatrjeni sklep? Kakšna sklepanja so uporabljena v argumentu in kako **vodijo od premis k sklepu**?

Sklep je običajno tisto, kar sledi izrazom kot so: torej, potemtakem, zato, zaradi tega, lahko sklepamo, sledi, ... Premise so običajno tisto, kar sledi izrazom kot: glede na to, saj, kajti, ker, kot kaže, ... oz. kar stoji pred izrazi: iz tega lahko sklepamo, iz česar sledi, kar kaže, da, ... (po Šuster, D. (1998) *Moč argumenta*, str. 32)

premise 1	Vsi ljudje so smrtni.
premise 2	Sokrat je človek.
...	_____
_____	Sokrat je smrten.
sklep	

"Argument je veljaven, kadar je njegova logična oblika veljavna - v tem primeru je logično nemogoče, da bi bile premise resnične, zaključek pa neresničen. Veljaven argument z resničnimi premisami in resničnim zaključkom je zdrav." (Šuster, D. (1997) *Logika in kritično razmišljanje*, str. 6)

"Največjo logično moč imajo veljavni deduktivni argumenti, v katerih sklep z gotovostjo (logično nujno) sledi iz resničnih premis oziroma ni mogoče, da bi bile vse premise resnične, sklep pa neresničen. Pri induktivnih argumentih premise ne podpirajo sklepa z gotovostjo, ampak le z večjo ali manjšo verjetnostjo." (po Uršič&Markič (2003) *Osnove logike*, str. 31)

Vaja: V spodnjih primerih ugotovi ali gre za argumente, zgolj za razlago ali nič od tega. Če gre za argumente, označi premise in sklep ter obkroži značilne argument. pokazatelje. Poišči domneve oz. skrite premise. Ugotovi veljavnost in oceni moč argumenta.

<1> Evtanazija pomeni uboj nedolžnega človeškega bitja in je zato moralno nedopustna.

premise 1: Evtanazija pomeni uboj nedolžnega človeškega bitja.

(skrita) premise 2: Vsaj uboj nedolžnega človeškega bitja je moralno nedopusten.

sklep: Evtanazija je moralno nedopustna.

Gre za veljaven argument.

<2> Ob času umora sem bil v kinu. (Torej) Nisem kriv.

Ob času umora sem bil v kinu. Če sem bil v kinu, nisem mogel zagrešiti umora. (Torej) Nisem kriv.

Kriv sem, če sem izvršil umor. Ob času umora sem bil v kinu. Če sem bil v kinu, nisem mogel zagrešiti umora. (Torej) Nisem kriv. (Potrč, M. (2004), *Dinamična filozofija*)

<3> Tudi živali imajo svoje pravice, saj dokazano občutijo bolečino.

<4> Vsi kiparji so umetniki in vsi kiparji so bradati. Torej so vsi umetniki bradati.

<5> Če Mojca zamuja je vznemirjena. Mojca je vznemirjena, torej zamuja.

<6> Civilizacija Majev je propadla, ker je območje njihove naselitve streslo nekaj hudih potresov.

<7> Vsi najboljši slovenski hokejisti so igrali za Jesenice, toda Marko ni nikoli igral za Jesenice.

<8> Nekateri filozofi so bradati. Ker so fenomenologi filozofi, iz tega sledi, da so torej nekateri fenomenologi bradati.

<9> Tanja mi še ni odpisala, ker je v Franciji.

<10> Eno zrno peska še ni kup. Če dodamo nečemu, kar ni kup, eno zrno peska, to ne more spremeniti tega v kup. Torej tudi milijon zrn peska ni kup.

<11> V podporo našim moralnim sodbam o dejanjih, osebah, situacijah ali motivih navajamo razloge. Razlogi so po svoji naravi splošni in zavisijo od moralnih načel in pravil. Kompleksnost moralnega življenja je takšna, da ni možno oblikovati moralnih načel in pravil. (Strahovnik, V. (2004) "The Riddle of Aesthetic Principles ")

<12> Trditev je resnična samo v primeru, če jo nenazadnje lahko potrdi najboljša fizikalna teorija. Moralne trditve ne morejo biti potrjene na tak način. Torej ni nobena moralna trditev resnična. (Shafer-Landau, R. (2005) *Moral realism*, str. 81)

<13> Če ne boš priden, ne boš dobil čokolade.

<14> Francoska revolucija je izbruhnila, zaradi slabih letih in hudih lakot, ki so sledile med revnimi množicami.

<15> Če danes ne bo deževalo, bomo šli na piknik. Danes dežuje, torej ne bomo šli na piknik.

<16> Moralna dejstva ne povzročajo ničesar v ne-moralni sferi. Moralna dejstva ne povzročajo ničesar v moralni sferi. Torej moralne dejstva sploh nič ne povzročajo. Če neko domnevno dejstvo ne povzroča ničesar oziroma ni vzročno učinkovito, potem nimamo nobenega dobrega razloga, da bi upravičeno verjeli v njegov obstoj. Torej nimamo nobenega dobrega razloga, da bi upravičeno verjeli v obstoj moralnih dejstev. (Shafer-Landau, R. (2005) *Moral realism*, str. 105)

<17> Če danes ne bo deževalo, bomo šli na piknik. Šli bomo na piknik, torej danes ne dežuje.

<18> Nujno, če nekdo iskreno sodi (presoja), da je neko dejanje pravilno, potem je tudi motiviran, da ravna v skladu s to sodbo. Vzeta sama po sebi prepričanja niti ne motivirajo

ni ne povzročajo nobenih motivacijsko učinkovitih stanj. Torej moralne sodbe niso prepričanja. (Shafer-Landau, R. (2005) *Moral realism*, str. 121)

<19> Svete knjige pravijo, da Bog prepoveduje transfuzijo krvi in uporabo kontracepcije. Torej je moralno napačno imeti transfuzijo krvi in uporabljati kontracepcijo.

<20> Stena je nevarna za plezanje, ker je krušljiva in strma.

<21> Vsaka dolžnost temelji na predhodni pravici. Zato morajo starši poskrbeti za svoje otroke.

<22> Le redki duhovniki imajo otroke. Janez je duhovnik. Janez verjetno nima otrok.

<23> Če so prepričanja dovolj za motivacijo, potem morata dve osebi z enakimi prepričanji biti enako motivirani. Ljudje z enakimi prepričanji so lahko različno motivirani. Iz tega sledi, da prepričanja niso dovolj za motivacijo. (Shafer-Landau, R. (2005) *Moral realism*, str. 121)

<24> Vsi kapitalisti zagovarjajo privatno lastnino. Noben komunist ni kapitalist, torej noben komunist ne zagovarja privatne lastnine.

<25> Argument neskončnosti (problem mnogih): Za vsako bitnost obstaja neskončnost načel sestavljenosti. Vendar pa neskončen spisek načel sestavljenosti (za vsako bitnost) ni sprejemljiv. Tako te bitnosti ne obstajajo. (Potrč, M. (2004), *Dinamična filozofija*)

<26> Vsako čutilo spoznava njemu ustrezno stvarnost: oko svetlobo, uho zvok. Nobeno čutilo ne spoznava bistva, podobnosti. Zato obstaja poleg čutil, s katerimi zaznavamo čutne doživljaje, globinski razum, s katerim zaznavamo realnost okolnih stvari in nasploh čutno ne neposredno zaznavnih predmetov. (Potrč, M. (2004), *Dinamična filozofija*)

<27> Nerazumno je sprejeti nasprotujoča si prepričanja. Po drugi strani, ni nič nerazumnega v oblikovanju nasprotujočih si drugih, ne-prepričanjskih naravnosti do istega predmeta. V moralnem konfliktu je normalno, da akter sprejema nasprotujoče si moralne obveze in oblikuje nasprotujoče moralne sodbe. Torej te moralne sodbe v

primerih moralnih dilem izražajo naravnosti do predmeta, ne pa prepričanj. Ker naj bi bila semantična interpretacija sodb in pripisov obvez enotna za vse primere, potem le te v splošnem izražajo naravnosti, ne pa prepričanj. (*Williamsov argument proti moralnemu realizmu.*)